

**Datum:** Rijeka, 24. kolovoza 2022.

**Kolegij:** Etika sestrinstva u teoriji i praksi

**Voditelj:** doc. dr. sc. Igor Eterović

**e-mail voditelja:** igor.eterovic@uniri.hr

**Katedra:** Katedra za javno zdravstvo

**Studij:** Sveučilišni diplomski studiji - Sestrinstvo - menadžment u sestrinstvu

**Godina studija:** 1

**Akadska godina:** 2022./2023.

## IZVEDBENI NASTAVNI PLAN

**Podaci o kolegiju (kratak opis kolegija, opće upute, gdje se i u kojem obliku organizira nastava, potreban pribor, upute o pohađanju i pripremi za nastavu, obveze studenata i sl.):**

Kolegij **Etika sestrinstva u teoriji i praksi** je obvezatni kolegij na prvoj godini Sveučilišnog diplomskog studija Sestrinstvo – menadžment u sestrinstvu i sastoji se od 12 sati predavanja i 13 sati seminara, ukupno 30 sati (**2 ECTS**). Nastava se izvodi u predavaonicama Fakulteta zdravstvenih studija (ul. Viktora Cara Emina 5).

**Ciljevi kolegija.** Osnovni cilj kolegija je usvajanje znanja, vještina i stjecanje kompetencija za rješavanje etičkih problema i dilema s kojima se suočavaju medicinske sestre/tehničari (dalje: sestre) u organiziranju, planiranju i upravljanju sestrinskom skrbi. Realiziranjem nastavnog sadržaja taj cilj se operacionalizira u sljedeće podciljeve: a) stjecanje znanja o posljedicama znanstveno-tehnološkog napretka na moral i etiku u medicini s posebnim osvrtom na sestrinstvo; b) osposobljavanje studenata/ica za etičku analizu i argumentaciju etičkih rješenja; c) rješavanje bioetičkih dilema s kojima se suočavaju sestre; e) primjena odrednica Etičkog kodeksa i zakona iz područja zdravstvene zaštite u rješavanje slučajeva iz sestrinske prakse.

**Sadržaj kolegija:** Etika i moral, etički problemi, odnos teorije i prakse; Vrijednosti u biomedicini i zdravstvu; Bioetičke dileme; Bol, medicina i kultura; Kvaliteta života; Etička načela u zdravstvenoj/sestrinskoj njezi; Paternalistički odnos sestre prema pacijentu/ici; Informirana suglasnost u zdravstvenoj i sestrinskoj njezi; Paternalistički odnos sestre prema pacijentu/ici; Odnos između pružatelja i korisnika zdravstvenih usluga, vulnerabilnost pacijenta/ice; Privatnost, povjerenje i sestrinska tajna; Želje i potrebe pacijenta/ice; Priziv savjesti.

**Izvođenje nastave:** Nastava se izvodi u obliku predavanja i seminara kroz 4 dana u prvom semestru prve godine studija. Kroz predavanja studenti se upoznaju sa sadržajem kolegija. Na kraju nastave se održava završni pismeni test.

U izvođenju nastave sudjeluju doc. dr. sc. Igor Eterović i dr. sc. Robert Doričić te eventualno gostujući predavači.

## Popis obvezne ispitne literature:

1. Eterović, I. *Kant i bioetika* (odabrana poglavlja), Pergamena – Centar za integrativnu bioetiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2017.
2. *Etički kodeks medicinskih sestara*, Hrvatska komora medicinskih sestara, 2005.
3. Gosić, N. *Bioetika in vivo* (odabrana poglavlja), Pergamena, Zagreb, 2005.
4. Frković, A. *Bioetika u kliničkoj praksi*, (odabrana poglavlja), Pergamena, Zagreb, 2006.
5. Nastavni materijal (nerecenzirana predavanja - uručci)
6. *Zakon o sestinstvu* NN 121/03, NN 117/08 i NN 57/11.

## Popis dopunske literature:

1. Berčić, B. "Etika", u: *Filozofija*, sv. 1., Ibis grafika, Zagreb, 2012.
2. Čović, A. *Etika i bioetika* (odabrana poglavlja), Pergamena, Zagreb, 2004.
3. Frankena, W. *Etika* (odabrana poglavlja), Kruzak, Zagreb, 1998.
4. Jonsen, A. R., Siegler, M., Winslade, W. J., *Clinical ethics. A Practical Approach to Ethical Decision in Clinical Medicine* (odabrana poglavlja), McGraw-Hill, New York etc., 2015.
5. Kalauz, S.: *Sestrinska profesija u svjetlu bioetičkog pluriperspektivizma* (odabrana poglavlja), Pergamena, Zagreb, 2011.
6. Matulić, T.: *Bioetika* (odabrana poglavlja), Glas koncila, Zagreb, 2012.
7. Prijić–Samaržija, S. (ur.): *Pobačaj za i protiv*, Hrvatski kulturni dom, Rijeka, 1995.

## Nastavni plan:

### Popis predavanja (s naslovima i pojašnjenjem):

#### **P1. Uvod: etika i moral, etički problemi, odnos teorije i prakse**

Ishodi učenja: opisati cilj(eve) kolegija; razlikovati i definirati pojmove 'etika' i 'moral'; razlikovati moralnu od etičke perspektive, navesti vrste i razine etičkih problema u sestrijskoj teoriji i praksi.

#### **P2. Vrijednosti u biomedicini i zdravstvu**

Ishodi učenja: obrazložiti temeljnu ulogu vrijednosti u moralnom i etičkom prosuđivanju; obrazložiti mjesto i ulogu (moralnih) vrijednosti u procesu zdravstvene skrbi; razlikovati osobne i društvene vrijednosti; objasniti razliku između tradicionalnih i vrijednosti modernog doba, objasniti ponašanje i djelovanje sestara određeno etičkim vrijednostima u biomedicini i zdravstvu.

#### **P3. Bioetičke dileme – mjesto i uloga etičkih teorija i pristupa**

Ishodi učenja: interpretirati bioetičke dileme; prepoznati moralne konflikte i razine bioetičkih dilema; razlikovati i uspoređivati glavne etičke teorije (etika vrline, deontologija – Kantova etika dužnosti, utilitarizam, etika skrbi); obrazložiti prednosti i nedostatke pojedine etičke teorije u rješavanju dilema; riješiti etičku dilemu u slučaju iz sestrijske prakse.

#### **P4. Bol, medicina i kultura**

Ishodi učenja: Prepoznati kulturnu komponentu trpljenja boli, razlikovati tradicionalni i biokulturni model odnosa prema boli, definirati i objasniti osnovne postavke biokulturnog modela odnosa prema boli.

#### **P5. Kvaliteta života**

Ishodi učenja: Definirati i obrazložiti vrednovanje kvalitete života, uočiti i objasniti posljedice koje stvara procjena sestre o kvaliteti života pacijenta/ice i analizirati pristup u kojem se pacijentu/ici dopušta da sama procijeni što je kvaliteta života.

#### **P6. Etička načela u zdravstvenoj/sestrijskoj njezi**

Ishodi učenja: identificirati načela u užem i širem smislu, u znanosti i osobnom ponašanju; razlikovati primarna bioetička načela (autonomija, dobročinstvo, neškodljivost i pravednost) u

uspostavljanju etičkog odnosa sestre prema pacijentima/icama, pronaći i primijeniti bioetička načela u Etičkom kodeksu medicinskih sestara u rješavanju slučaja iz sestrinske prakse.

**P7. Paternalistički odnos sestre prema pacijentu/ici**

Ishodi učenja: definirati paternalizam (uže, šire i praktično značenje); opisati značajke paternalizma; razlikovati opravdani od neopravdanog paternalizma; navesti pojavne oblike paternalizma u sestrinstvu; prepoznati praktični paternalizam u odnosu sestre prema pacijentu/ici, odrediti vrste paternalizma u medicini, predstaviti stajališta zagovornika i protivnika paternalizma i obrazložiti opasnost od paternalističkog odnosa prema pacijentu/ici.

**P8. Informirana suglasnost u zdravstvenoj/sestrinskoj njezi**

Ishodi učenja. definirati informiranu suglasnost; opisati povijest informirane suglasnosti; navesti i objasniti elemente informiranog pristanka; argumentirati interdisciplinarnost u razumijevanju značaja informirane suglasnosti; navesti razloge za uvažavanje informirane suglasnosti; predstaviti pravni okvir informirane suglasnosti u Republici Hrvatskoj i obrazložiti informiranu suglasnost u praktičnom odnosu sestre prema pacijentu/ici.

**P9. Odnos između korisnika i pružatelja zdravstvenih usluga, vulnerabilnost pacijenta**

Ishodi učenja: prepoznati sestru kao pružatelja zdravstvene usluge; odrediti pravne i etičke norme koje definiraju odnos sestre prema pacijentu i članovima njegove/njene obitelji; opisati specifičan status pacijenta u sestrinstvu s obzirom na vulnerabilnost, navesti različite vrste, dimenzije i uzroke koji pridonose vulnerabilnosti pacijenta.

**P10. Privatnost, povjerenje i sestrinska tajna**

Ishodi učenja: prepoznati privatnost i vrste privatnosti; istaknuti pravnu dimenziju privatnosti; analizirati etičku standardizaciju privatnosti u medicini; definirati tajnu i odrediti vrste tajni; analizirati sadržaj zdravstvene/sestrinske tajne; prepoznati razloge za odavanje privatnosti i povjerenja; definirati ograničeno odavanje privatnosti i povjerenja; primijeniti odrednice Etičkog kodeksa medicinskih sestara u rješavanju slučaja iz prakse.

**P11. Želje i potrebe pacijenta**

Ishodi učenja: analizirati teorijski, normativni i praktični pristupi zdravstvenih djelatnika prema željama i pravima pacijenata; istaknuti važnost kliničkog, etičkog i pravnog značaja poštivanja pacijentovih želja; razlikovati potrebe i želje pacijenta/ice te procijeniti ispravnost odluke pacijenta/ice o prihvaćanju i/ili odbijanju medicinskih postupaka i intervencija.

**P12. Priziv savjesti**

Ishodi učenja: definirati i objasniti razloge zbog kojih se zdravstveni djelatnici i posebno sestre mogu pozvati na priziv savjesti, navesti i objasniti priziv savjesti u pravnoj i etičkoj normi.

Popis predavanja (s naslovima i pojašnjenjima) najvećim je dijelom izradila prof. dr. sc. Nada Gosić.

**Popis seminara s pojašnjenjem:**

Seminarski dio nastave izvodi se kroz analizu slučajeva iz sestrinske prakse. Studentima se na uvodnom satu objašnjava protokol za odabir/pripremu adekvatnog slučaja iz sestrinske prakse, na temelju kojega oni odabiru takav slučaj. Na uvodnom satu studentima se daje i naputak za etičku analizu. Svaki student samostalno analizira slučaj kojega prezentira pred cijelom grupom, pri čemu se evaluiraju elementi prezentacije. Na temelju rasprave u kojoj student od nastavnika i drugih studenata dobiva povratnu informaciju, primjedbe i komentare student priprema pisani seminarski rad, koji se sastoji u predavljanju slučaja i njegovoj etičkoj analizi, a svi se radovi evaluiraju prema određenim, unaprijed danim kriterijima za etičku analizu.

## Popis vježbi s pojašnjenjem:

Kolegij ne predviđa vježbe.

## Obveze studenata:

Studenti su obvezni redovito pohađati i aktivno sudjelovati u svim oblicima nastave.

## Ispit (način polaganja ispita, opis pisanog/usmenog/praktičnog dijela ispita, način bodovanja, kriterij ocjenjivanja):

Ocjenjivanje studenata provodi se prema važećem Pravilniku o studijima Sveučilišta u Rijeci (odobrenog od Senata).

Rad studenta na predmetu vrednuje se i ocjenjuje tijekom nastave kroz seminarski rad (sastoji se od usmene prezentacije – max. 15 bodova i pismenog rada – max 35 bodova; sve zajedno 50 bodova, odnosno 50% ukupne ocjene) i na završnom ispitu. Ukupan postotak uspješnosti studenta tijekom nastave čini do 50% ocjene, a na završnom ispitu 50% ocjene. Usmena i pismena prezentacija se svaka evaluiraju prema zasebnim kriterijima koji su detaljno objašnjeni na uvodnom satu, a navode se u nastavku.

Elementi koji se uzimaju u obzir pri ocjenjivanju usmene prezentacije seminarskog rada: pridržavanje zadanog vremena (10–15 minuta; max. 2/15 bodova), jasnoća izlaganja (max. 4/15 bodova), strukturiranje prezentacije (max. 4/15 bodova), ponašanje za vrijeme izlaganja (max. 2/15 bodova) i diskusija (max. 3/15 bodova).

Elementi koji se uzimaju u obzir pri ocjenjivanju pisanog seminarskog rada: forma predanog materijala (max. 4/35 bodova), prikaz slučaja (max. 5/35 bodova) i analiza slučaja (max. 26/35 bodova). Svaki otkriveni pokušaj nelegitimnog prisvajanja tuđeg rada (plagiranje; copy-paste bez primjerenog citata) bit će tretiran kao teža povreda obveza u skladu s pozitivnim aktima.

Studenti moraju ostvariti minimalno 25% ukupne ocjene tijekom nastave da bi pristupili ispitu te na završnom testu moraju točno riješiti 50% pisanog testa (25% ukupne ocjene).

## Mogućnost izvođenja nastave na stranom jeziku:

Zasad ne postoji.

## Ostale napomene (vezane uz kolegij) važne za studente:

**Izostanak s nastave** do 30 % pretpostavlja opravdani razlog, ne zahtijeva dodatno opravdanje i ne može se nadoknaditi (izuzetak je otpusno pismo s liječenja u bolnici). Izostanak veći od 30 %, bez obzira na razloge, onemogućuje studentu/studentici izlazak na ispit i podrazumijeva ponovni upis kolegija sljedeće akademske godine.

Prema vrijedećim aktima, nije moguće “odbiti” ocjenu na završnom ispitu, već samo postupiti u skladu s Pravilnikom o studijima Sveučilišta u Rijeci (student nezadovoljan ocjenjivanjem podnosi u roku od 24 sata pismenu žalbu dekanu).

## SATNICA IZVOĐENJA NASTAVE (za akademsku 2022./2023. godinu)

### Raspored nastave

Datum	Predavanja (vrijeme i mjesto)	Seminari (vrijeme i mjesto)	Vježbe (vrijeme i mjesto)	Nastavnik
24.11.2022.	P1 – P2 (12,00–14,00, Z7)			Doc. dr. sc. Igor Eterović, Dr. sc. Robert Doričić
25.11.2022.	P3 – P7 (14,00–19,00, Z7)			Doc. dr. sc. Igor Eterović, Dr. sc. Robert Doričić
26.11.2022.	P8 – P12 (8,00–14,00, Z3)			Doc. dr. sc. Igor Eterović Dr. sc. Robert Doričić
8.12.2022.		S1 – S7 (13,00–19,00, Z3)		Doc. dr. sc. Igor Eterović, Dr. sc. Robert Doričić
9.12.2022.		S8 – S13 (8,00–14,00, Z3)		Doc. dr. sc. Igor Eterović, Dr. sc. Robert Doričić

### Popis predavanja, seminara i vježbi:

P	PREDAVANJA (tema predavanja)	Broj sati nastave	Mjesto održavanja
P1	Uvod: etika i moral, etički problemi, odnos teorije i prakse	1	Z7
P2	Vrijednosti u biomedicini i zdravstvu	1	Z7
P3	Bioetičke dileme	1	Z7
P4	Bol, medicina i kultura	1	Z7
P5	Kvaliteta života	1	Z7
P6	Etička načela u zdravstvenoj/sestrinskoj njezi	1	Z7
P7	Paternalistički odnos sestre prema pacijentu/ici	1	Z7
P8	Informirana suglasnost u zdravstvenoj/sestrinskoj njezi	1	Z3
P9	Odnos između korisnika i pružatelja zdravstvenih usluga, vulnerabilnost pacijenta	1	Z3
P10	Privatnost, povjerenje i sestrinska tajna	1	Z3
P11	Želje i potrebe pacijenta/ice	1	Z3
P12	Priziv savjesti	1	Z3
	<b>Ukupan broj sati predavanja</b>	<b>15</b>	

S	SEMINARI (tema seminara)	Broj sati nastave	Mjesto održavanja
S1	Uvod u seminar	1	Z3
S2 – S13	Studentska prezentacija analiziranih slučajeva	12	Z3
	<b>Ukupan broj sati seminara</b>	<b>13</b>	

V	VJEŽBE (tema vježbe)	Broj sati nastave	Mjesto održavanja
/	/	/	/
	<b>Ukupan broj sati vježbi</b>	<b>0</b>	

	ISPITNI TERMINI (završni ispit)
1.	
2.	
3.	
4.	